

Asukasenerginen Vaasa

Loppuraportti

KESTÄVÄ
KAUPUNKI

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

V A A S A .

Sisällysluettelo

Tiivistelmä	3
Tavoitteet	4
Kokeilut	5
Kokeilu 1. Kotoutumista ja kiertotaloutta edistävä viljelylaatikkopuutarha	5
Kokeilu 2. Lasten vaikuttamispäivät	8
Kokeilu 3. Lasten raati	10
Isolahden koulun erityisoppilaiden tilaraati	12
Kokeilu 4. Student Second Hand	13
Syntyneet opit ja esiin nousseet haasteet	14
Miten kestävyysden eri ulottuvuudet yhdistyvät kokeilussa	17
Tulosten hyödyntäminen ja vaikutukset	17
Hankeosapuolten roolit hankkeessa	20
Toteutettu hankeviestintä	21
Linkit	22

Julkaisija

Vaasan kaupunki, suunnittelija Anni Toivanen

26.5.2023

Konsernihallinto, hallinto ja asiointi

Tiivistelmä

Yksi Vaasan kaupungin strategian 2022-2025 keskeisistä tavoitteista on olla hiilineutraali 2020-luvulla. Ympäristöministeriön rahoittamassa Asukasenerginen Vaasa –hankkeessa vahvistetaan Vaasan kaupungin kestävyystyön asukaslähtöisyyttä ja osallisuutta toteuttamalla vaasalaisten ideoita kestävämpään kaupunkielämään. Asukasosallisuudella edistetään reilua ja sosiaalisesti kestävää vihreää siirtymää.

Hankkeen kesto: 1.1.2022–31.5.2023
Kokonaisbudjetti: 55 000 €
Kaupungin rahoitusosuus: 22 000 €
Ympäristöministeriön rahoitusosuus: 33 000 €

Kaupungeilla ja kunnilla on tärkeä rooli vihreän siirtymän edistämisessä. Vastaavasti kaupunkilaiset ovat avainasemassa ideoimassa, miltä kestävä elämäntapa voi näyttää. Asukasenerginen Vaasa –hankkeessa kehitettiin kestävä kaupunkielämän kokeiluja asukkaiden, yhdistysten ja yritysten kanssa. Hankkeessa vahvistettiin myös kestävä kehityksen poikkihallinnollista yhteistyötä ja johtamista. Kokeiluista kerättiin oppeja toimintamalleiksi Vaasan kaupungille sekä jaettavaksi muille kunnille. Hanke on Suomen Ympäristöministeriön Kestävä kaupunki -ohjelman osarahoittama.

Hankkeessa toteutettiin neljä kestävä kaupunkielämää edistävää kokeilua:

- **Asukkaiden toivoma Ristinummen viljelylaatikopuutarha, jolla tuetaan maahanmuuttajien kotoutumista ja kestävä kaupunkielämää.**
- **Kaksi lasten osallisuutta ja vaikuttamista vahvistavaa mallia: Lasten vaikuttamispäivät ja Lasten raati.**
- **Opiskelijoiden ideoima Student second hand -kirpputoritapahtuma.**

Oman toiminnan lisäksi hankkeessa tehtiin Best Practices -vaihtoa mm. Espoon, Lahden, Tampereen ja Uumajan kaupunkien kanssa, sekä osallistuttiin Espoon Kestävä kehityksen tulevaisuuspaja – TUPA -hankkeen koulutuksiin asukasosallisuusprosessin rakentamisesta sekä erilaisista fasilitointimenetelmistä.

Hanketta johti asukasosallistumisesta vastaava vakituinen viranhaltija, Vähänkyrön aluepalvelupäällikkö Suvi Aho. Hankkeeseen palkattiin osa-aikaiseksi suunnittelijaksi Anni Toivanen, joka työskenteli Vaasan kaupungille 29 h/vko. Suunnittelija työskenteli hankkeelle 25.1.2022 – 28.2.2023 välisenä aikana puolet työajastaan eli kaksi päivää viikossa, ja toisen puolen työajastaan hän teki asiantuntijatehtäviä Vaasan kaupungin konsernihallinnon hallinto ja asiointi -yksikössä. Ympäristöministeriön suostumuksella suunnittelijan koko työaika osoitettiin hankkeelle 1.3.2023 – 31.5.2023 väliselle ajalle. Näin varmistettiin,

että hankkeen lopputöille saadaan varattua riittävästi työaika. Suvi Aho siirtyi 1.4.2023 alkaen muihin tehtäviin, ja suunnittelija vastasi hankkeen loppuun saattamisesta. Hankebudjetin ulkopuolelta hanketta lisäresursoitiin poikkihallinnollisen yhteistyön kautta.

Tavoitteet

Päätavoite 1. Kaupungin kestävyystyö on asukaslähtöistä ja osallistuvaa

Vaasan strategian 2022-2025 keskeisiä tavoitteita on olla Pohjolan energiapääkaupunki sekä hiilineutraali 2020-luvulla. Asukasenerginen Vaasa –hankkeessa vahvistetaan kaupungin kestävyystyön asukaslähtöisyyttä ja osallisuutta toteuttamalla asukkaiden ideoita kestävämpään kaupunkielämään. Hankkeessa kokeillaan asukasosallistumisen muotoja kestävä kehityksen toimissa toteuttamalla vaasalaisten omia toiveita ja toimenpiteitä kestävämpään kaupunkielämään.

Alatavoite 1.1. Erityisesti sellaisten asukasryhmien osallisuus lisääntyy, joiden osallistumisessa on haasteita

Kestävyystoimien tulee tukea sosiaalisesti kestävä kehitystä, jonka tarkoituksena on turvata ihmisten hyvinvointi ja tasavertaiset mahdollisuudet osallistua päätöksentekoon. Kokeiluilla vahvistetaan sosiaalisesti kestävä kehitystä mahdollistamalla niiden vaasalaisten osallistumista, joiden ääni kuuluu usein heikommin päätöksenteossa.

Päätavoite 2. Poikkihallinnollinen yhteistyö vahvistuu kestävä kehityksen työssä ja osallisuuden kehittämisessä. Myös kaupungin, yhdistysten ja yritysten välinen yhteistyö lisääntyy.

Vaasassa tehdään monia kestävä kaupunkielämää edistäviä toimia, mutta kaupunkihenkilöstön tietoisuus muiden toimialojen työstä jää usein vähäiseksi. Asukasenerginen Vaasa -hankkeessa haluttiin luoda uusia siltoja kestävä kehityksen poikkihallinnolliseen yhteistyöhön käyttäen yhdistäen eri alojen osaamista. Hankkeessa lähdettiin aluksi liikkeelle järjestämällä tapaamisia eri kaupunkitoimialojen kanssa, kuten kaupunkiympäristön, kulttuuripalveluiden, kotouttamispalveluiden ja viheralueyksikön kanssa. Tapaamisissa esiteltiin hanketta, kartoitettiin toimialojen ajankohtaisia toimia ja tarkasteltiin erilaisia yhteistyömahdollisuuksia. Vastaavia tapaamisia järjestettiin myös Vaasassa toimivien yhdistysten kanssa.

Hanke kytkeytyy Vaasan kaupungin tavoitteisiin seuraavilla osa-alueilla:

- Kaupunkistrategia 2022-2025
 - Asukkaiden ja henkilöstön osallistaminen energia- ja ilmastotalkoisiin.
- Konsernihallinnon strategia, kestävä hallinnon kehittäminen

- Osallistumisohjelma 2022-2025
 - Kaupunkia kehitetään yhdessä asukkaiden kanssa – sähköisesti ja fyysisesti
 - Lasten vaikuttamismahdollisuuksien parantaminen ja demokratiakasvatuksen edistäminen
- Energia- ja ilmasto-ohjelma
 - Kaupunkia suunnitellaan yhdessä asukkaiden ja muiden osallisten kanssa.
 - Vaasalaisilla on kestävä kehityksen mukaiset kulutustottumukset.
 - Vaasalaiset syövät kestävästi tuotettua ruokaa.
 - Vaasalaisilla on hyvä tietämys ympäristö- ja energia-asioista.

Kokeilut

Kuva 1. Ronja Juola, Vaasan kaupunki.

Kokeilu 1. Kotoutumista ja kiertotaloutta edistävä viljelylaatikkoputarha

Aloitimme tapaamalla laajasti kaupungin eri tulosyksiköitä ja selvittämällä, miten hanketta voitaisiin linkittää kaupungin olemassa olevaan toimintaan. Selvitimme myös mahdollisia yhdistys- ja yrityskumppaneita. Halusimme hyödyntää kaupungin aikaisemmista asukkaiden osallistamisista runsaasti kertynyttä dataa, sillä erilaisista osallistumistoimista saadaan paljon ideoita asukkailta, ja moni toteuttamatta jäänyt idea jää ideapankkiin, josta voi ammentaa myös myöhemmin. Näin kävi

aikaisemmassa Ristinummen [lähiökehittämishankkeessa \(2020-22\)](#), jonka asukaskyselyssä ristinummelaiset toivoivat yhtenä toimenpiteenä viljelylaatikoita alueelle. Idea ei pystytty toteuttamaan lähiökehittämishankkeessa, mutta se sopi hyvin Asukasenerginen Vaasa -hankkeen tavoitteeseen yhdistäen sekä ekologisen että sosiaalisen kestävyuden näkökulmia, joten se valittiin hankkeen ensimmäiseksi kokeiluksi.

Ristinummi on asuinalue, joka on sosioekonomisesti muita Vaasan alueita heikommassa asemassa erottuen huono-osaisuudessaan jopa valtakunnallisella tasolla. Alueella asuu paljon pienituloisia, maahanmuuttajia, työttömiä ja eläkeläisiä. Viljelylaatikkopuutarhasta haluttiin tehdä kaikille avoin ja veloitukseton harrastemahdollisuus, joka toisi alueelle kaivattua viihtyisyyttä ja eläväisyyttä. Puutarhatoiminasta haluttiin tehdä saavutettavaa myös alueen maahanmuuttajaväestölle ja paikka, jossa olisi mahdollista tutustua uusiin ihmisiin viljelyiden lomassa.

Kaupungin kotouttamispalvelut lähtivät mukaan kokeiluun, sillä viljelyharrastus monikulttuurisessa ryhmässä paikallisten kanssa voisi tukea heidän asiakkaidensa kotoutumista uuteen asuinmaahan. Hiljattain maahan muuttaneilla on usein vähän mielekästä tekemistä, koska he eivät saa vielä hakea töitä Suomesta. Hankkeessa kartoitettiin Ristinummen alueella toimivia yhdistyksiä yhteistyökumppaneiksi, ja sopiva paikka laatikkopuutarhalle löytyi Vaasan Setlementtiyhdistyksen Kyläkeskus Kultanummen tontilta, jota yhdistys vuokraa kaupungilta. Kyläkeskus Kultanummi on nimensä mukaisesti aktiivinen keskus, jossa kokoontuu monenlaisia kerhoja ja ryhmiä kaikenikäisille vaasalaisille. Viljelylaatikkopuutarha sopi hyvin Setlementtiyhdistyksen muuhun toimintaan ja he ottivat sen onnistuneesti omakseen, sillä heillä oli jo ennestään pari viljelylaatikkoa omassa käytössään, ja Kyläkeskuksella järjestetään paljon maahanmuuttajillekin suunnattua toimintaa. Kotouttamispalveluiden asiakkaista mukaan ilmoittautui 12 hengen ryhmä, ja lisäksi kaikille avoimen viljelijähaun kautta mukaan ilmoittautui 9 henkilöä.

Puutarhan suunnitteluun kutsuttiin mukaan useita alueella toimivia yhdistyksiä, ja näin tieto tulevasta puutarhasta levisi yhdistysten kautta myös heidän jäsenistöilleen. Suunnittelutapaamisiin toivat arvokkaita maahanmuuttaja-asukkaiden näkökulmia Etelä-Sudan ja SudanSawa yhdistys ry sekä Vaasan Somalinaisten kehitys ry, joiden verkostoista puutarhaan tuli myös viljelijöitä. Lähistöllä viljelypalstoja vuokraavalta Vaasan 4H-yhdistykseltä ja Ristinummen Martoilta saatiin hyviä neuvoja puutarhan käytännön asioihin.

Kuva 3: Susanna Saari, Vaasan kaupunki

Kuva 2: Ronja Juola, Vaasan kaupunki

Toiminnan suunnittelussa hyödynnettiin muissa kaupungeissa toteutettuja laatikkoviljelyn ja yhteisöllisen kaupunkiviljelyn projektien tuloksia ja oppaita, kuten Turun kaupungin tarjoamaa viljelylaatikkotoimintaa, Martta-liiton laatikkoviljelyopasta ja 6Aika Circular Hood Food -hankkeessa kehitettyä Kohti syötävää korttelia -opasta. Suunnittelun tueksi vierailtiin myös Circular Hood Food -hankkeen lopputilaisuudessa sekä järjestettiin tapaaminen Roihuvuoren yhteisöviljelmän vastuuhenkilön kanssa.

Puutarhaan perustettiin 20 viljelylaatikkoa, kastelusaavit, yhteiskäyttöisiä viljelytyökaluja, ilmoitustaulu, sekä roskakori ja valevalvontakamera ilkkivallan minimoimiseksi. Viljelylaatikoiden mullat saatiin lahjoituksena kuntien jätehuoltoyritys Stormossenilta. Puutarhaan harkittiin kompostin perustamista, mutta kaupunkisijainnin ja asutuksen läheisyyden takia ei haluttu ottaa riskiä, että se houkuttelisi rottia.

Infotilaisuus 7.4.2022	Viljelykoulutus I 3.5.2022	Viljelykoulutus II 24.5.2022	Sadonkorjuujuhla 24.8.2022
<ul style="list-style-type: none"> Tutustuminen, projektin esittely Viljelijöiden ilmoittautuminen Toiminnan suunnittelu viljelijöiden kanssa 	<ul style="list-style-type: none"> Paikalliseen ilmastoon sopivat viljelykasvit ja niiden hoito Ekologinen tuholaisorjunta ja kasvien ravitseminen 	<ul style="list-style-type: none"> Biojätteen kierrätyskoulutus ja tutustuminen kompostimullan tekoprosessiin (Stormossen) Istuttamisen opastus 	<ul style="list-style-type: none"> Viljelijöiden palautteiden kerääminen Kokemusten vaihto ensimmäiseltä viljelykaudelta Rentoa yhdessäoloa

Kuva 4. Viljelylaatikkopuutarhan tapahtumat vuonna 2022.

Kotouttamispalveluiden asiakkaista mukaan ilmoittautui 12 hengen ryhmä, ja lisäksi kaikille avoimen viljelijähauun kautta mukaan ilmoittautui 9 henkilöä. Viljelijöiltä ei edellytetty aikaisempaa viljelykokemusta, sillä viljelyn tueksi palkattiin Vaasan 4H-yhdistyksen kautta kaksi viljelykouluttajaa pitämään kaksi kahden tunnin mittaista viljelykoulutusta. Toisessa koulutuksessa Stormossenin ympäristökouluttaja jakoi lisäksi vinkkejä biojätteen kierrätykseen. Satokauden lopussa puutarhalla järjestettiin sadonkorjuujuhla elävän musiikin ja piknikruokien merkeissä. Kaikkien tapahtumien ensisijainen kieli oli suomi, mutta kotouttamispalvelut järjestivät jokaiseen tapahtumaan arabian ja swahilin kielen tulkit omille asiakkailleen. Viljelykoulutukset olivat kaikille avoimia, ja niitä tuli kuuntelemaan myös muita lähialueen asukkaita. Puutarhatoiminnassa käytettiin turvallisemman tilan periaatteita, jotka käytiin osallistujien kanssa läpi infotilaisuudessa.

Poikkihallinnollisen yhteistyön arvioimiseksi ja kehittämiseksi hankkeen sidosryhmältä kerättiin palaute kokeilusta, ja he saivat myös itsearvioida omaa rooliaan. Yksi viljelijöistä, Jarko Lajunen, opiskeli Vaasan

ammattikorkeakoulussa ympäristötekniikkaa, ja hän ehdotti opinnäytetyön tekemistä yhteisöpuutarhasta. Opinnäytetyöntekijä auttoi viljelijöiden ja sidosryhmän palautekyselyjen laatimisessa ja vastausten analysoimisessa. Hän käytti vastausaineistoja vertailevaan tutkimukseen, jossa hän tarkasteli yhteisöviljelyn hyötyjä kestävästä kehityksestä eri näkökulmista. Kokeilua esiteltiin Vaasan monikulttuurisuusneuvostolle syksyllä 2022.

Kokeilu 2. Lasten vaikuttamispäivät

Kuva 5. Vikingan koulun 5A-luokka Lasten vaikuttamispäivillä. Susanna Saari, Vaasan kaupunki.

Syksystä 2022 alkaen hankkeen toiminta suuntautui lasten vaikuttamisen ja osallisuuden edistämiseen. Vaasan kaupungin osallistumishjelmaan 2022-2025 on kirjattu lasten vaikuttamismahdollisuuksien parantaminen ja demokratiakasvatuksen edistäminen, ja Vaasa on liittynyt Unicefin Lapsiystävällinen kunta -malliin. Lasten osallistumisen edistäminen on ajankohtainen teema Vaasassa, joten Asukasenerginen Vaasa -hankkeessa päätettiin toteuttaa kokeiluja lasten vaikuttamismahdollisuuksien lisäämiseksi. Yhteistyö Lapsiystävällinen kunta -koordinaatioryhmän kanssa tuki Asukasenerginen Vaasa -hankkeen tavoitteita

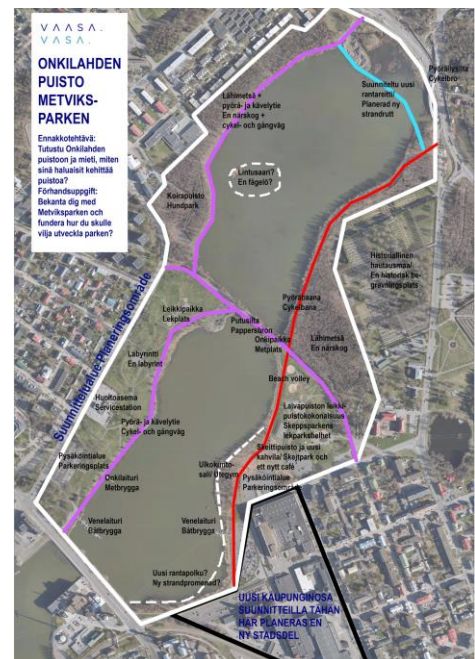

poikkihallinnollisesta yhteistyöstä sekä halua nostaa esiin hiljaisia ääniä. Lasten kuulemisesta halutaan tehdä systemaattista ja mahdollisimman helppoa, etsien tapoja, jotka palvelevat eri toimialojen asukasvuorovaikutusta. Yhteistyötä lähdettiin tekemään koulujen ja esikoulujen demokratiakasvattajien eli opettajien kanssa. Lasten vaikuttamispäivä- ja lasten raati -kokeilujen kantavana ajatuksena oli, että lasten vaikuttamispäivän kautta opettajat saavat konkreettista sisältöä yhteiskuntaopin opetukseen ja demokratiakasvatukseen, ja toisaalta kaupunki saa pysyvän yhteistyökanavan lasten kuulemiseen koulujen ja päiväkotien kautta.

Hankkeessa kehitettiin Lasten vaikuttamispäivä -kokeilu, jossa alakoulun 5.-luokkalaisten tutustuvat kuntapäätöksentekoon ja erilaisiin vaikuttamiskanaviin vieraillemalla Vaasan kaupungin hallintotalolla. Suomenkielisen luokan vaikuttamispäivä pidettiin 27.10.2022 ja ruotsinkielisen luokan kanssa 16.11.2022. Kaksituntisen vierailun aikana kaupunginvaltuuston varajäsen ja nuorisovaltuuston jäsenet esittelivät työtään lapsille kaupunginvaltuuston salissa. Vaikuttamispäivässä lapset pääsevät tietenkin myös itse vaikuttamaan osallistumalla ajankohtaisen lapsiin liittyvän hankkeen suunnitteluun ja ideointiin: pilottikierroksella lapset osallistuivat uudistettavana olevan Onkilahdenpuiston ideoimiseen.

Lasten vaikuttamispäivää ja lasten raatia esiteltiin toukokuussa 2022 koulutoimenjohtajalle ja rehtoriverkostolle. Rehtoriverkoston kautta avattiin haku yhdelle suomenkieliselle ja yhdelle ruotsinkieliselle luokalle. Haku rajattiin 5-luokkalaisille, koska kuntapäätöksenteko sopii hyvin vitosluokan yhteiskuntaopin opetus sisältöihin. Mukaan ilmoittautuivat Onkilahden yhtenäiskoulun ja ruotsinkielisen Vikingan koulun 5A-luokat. Samat luokat pilotoivat sekä lasten vaikuttamispäivää syksyllä 2022, että lasten raatia alkuvuodesta 2023. Jatkossa haku toistuu keväisin niin, että muillakin Vaasan ja Vähänkyrön kouluilla on mahdollisuus vuoroillaan osallistua lasten vaikuttamispäivään ja lasten raatiin. Opettajien mielestä oli hyvä, että samat ryhmät osallistuivat molempiin malleihin, sillä yhteiskunnallisen vaikuttamisen ja osallistumisen teema jatkui oppilailta näin läpi koko kouluvuoden.

Lasten vaikuttamismallien kehittämisessä pidettiin alusta lähtien tärkeänä myös itse mallien suunnittelun osallistavuutta. Suunnittelutapaamisia järjestettiin Onkilahdenpuistohankkeen, opettajien,

Kuva 6. Onkilahdenpuiston ennakkotehtävä.

Kuva 7. Lasten vaikuttamispäivän ohjelma 27.10.2022.

Nuorisovaltuuston sekä varakaupunginvaltuutetun lisäksi myös kaupungin Lapsiystävällinen kunta -koordinaattorin sekä kulttuuri- ja sivistyspalveluiden lasten yhteisöpedagogin kanssa.

Vaikuttamispäiviä pohjusti ennakkotehtävä, jossa oppilaat tutustuivat kunnan tehtäviin ja päätöksentekoon opettajan johdolla yhteiskuntaopin tunnilla. Ennen Vaikuttamispäiviä luokat myös vierailivat opettajiensa johdolla Onkilahdenpuistossa tutustumassa kehitettävään alueeseen, joka sijaitsi koulujen läheisyydessä. Vierailua varten ryhmät saivat karttakuvan alueesta ja tehtäväksi pohtia, kuinka he kehittäisivät aluetta.

Lasten vaikuttamispäivässä lapset saivat ideoida puistoa 3-4 hengen ryhmissä kooten ideansa A3-paperille piirtäen, leikaten ja liimaten sekä kirjoittaen. Ideoinnin sytykkeeksi näytettiin myös inspiraatiokuvia muista puistoista. Tauon jälkeen ryhmien ideat käytiin läpi ja koottiin listaksi, josta lapset saivat äänestää kolmea suosikki-ideaansa. Äänestyksen tulokset käytiin läpi, ja lapset ja aikuiset keskustelivat niistä ja ideoiden toteutettavuudesta yhdessä. Lapsilta ja heidän opettajiltaan kerättiin kokeilun jälkeen palaute, jonka perusteella arvioitiin kokeilun onnistumista ja kehittämistarpeita.

Kokeilu 3. Lasten raati

Lasten vaikuttamispäivää ideoitaessa ja siihen sopivia hankkeita etsiessä tuli pian selväksi, että kaupungilla on monenlaisia tarpeita ja kiinnostusta lasten osallistamiseen. Lapsia osallistetaan jo monissa yksittäisissä projekteissa, mutta systemaattisempaa lasten osallistamisen väylää ei ollut toistaiseksi Vaasassa testattu. Nuorilla on mahdollisuus vaikuttaa kunnan asioihin Nuorisovaltuuston kautta, mutta alakoulu- ja päiväkotikäisillä lapsilla ei ole vakituisempaa vaikuttamiskanavaa. Syntyi ajatus säännöllisesti kouluyhteistyönä toistuvasta lasten osallistumisyöpajasta, jossa voitaisiin kerätä lasten näkökulmia useampaan kaupungin eri toimialojen ajankohtaiseen aiheeseen. Näin voidaan keskittää lasten osallistamisesta syntyneitä oppeja, eikä jokaisen erillisen projektin tarvitse aina keksiä pyörää uudelleen ja etsiä sopivaa kouluyhteistyötä. Kokeiluun haluttiin ottaa mukaan myös päiväkotikäisiä lapsia, joiden osallistamisesta on kaupungilla vähemmän kokemusta kuin ala- ja yläkouluikäisten lasten ja nuorten osallistamisesta.

Lasten raati on alakoululaisille ja esikoululaisille lapsille tarkoitettu vaikuttamiskanava, jossa kaupungin ajankohtaisiin hankkeisiin liittyviä kysymyksiä tuodaan lasten keskusteltavaksi ja ideoitavaksi. Raadin tavoitteena on innostaa lapsia yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja mahdollistaa vuoropuhelua päättäjien ja lasten kanssa. Raati järjestetään ryhmän omassa luokassa ja sitä fasilitoi tehtävään osoitettu kaupungin työntekijä yhdessä ryhmän oman opettajan avustuksella. Raatiin kysymyksiään tuovat hankkeet voivat tulla paikanpäälle pitämään aivoriihettä tai lähettää kysymyksensä fasilitaattorin ohjattaviksi. Lasten raadissa lapsilla on mahdollisuus vaikuttaa heitä koskettaviin asioihin, ja raati tukee Vaasan kaupungin tavoitetta olla lapsiystävällinen kunta.

Kuva 8. Vaasan kaupungin kaavoitusarkkitehti Oliver Schulte-Tiggens esittelee Pikku Kasarmin päiväkodin esikoululaisille Ravilaakson tulevaa asuinalueita. Kuva: Susanna Saari, Vaasan kaupunki.

Lasten raadin suunnitteluvaiheessa käytiin kokemusten vaihtoa Tampereen lasten Vaikuta!-päivän koordinaattorin kanssa ja perehdyttiin Tampereen ja Turun Lasten parlamenttien toimintaa. Suuri apu oli myös Unicefin Lapsiystävällinen kunta -ohjelman lasten osallistamisen oppaasta. Lasten raadin pilottikiertokierros koostui neljästä lasten raadista, jotka järjestettiin maaliskuussa 2023. Raateihin osallistui yhteensä 34 vitosluokkalaista Vikingan koulun ja Onkilahden yhtenäiskoulusta, sekä 34 esikoululaista Pikku Kasarmin päiväkodista. Toimialoilta tarjottiin useampia aiheita kuin mitä kokeilun puitteissa pystyttiin toteuttamaan,

mutta ne, jotka rajattiin pois kokeilusta, pystyttiin säästämään tulevalle vuodelle. Ensimmäisissä lasten raadeissa kerättiin näkemyksiä seuraaviin aiheisiin:

- Lapsiystävällinen kunta –työn tavoitteet (Hyvinvointipalvelut)
- Lätäkkö-lastenkulttuurifestivaalin ohjelma (Kulttuuri- ja sivistyspalvelut)
- Ravilaakson taideleikkipuisto (Kaavoitus)

Vitosluokkalaisten raadit kestivät 2 x 45 minuuttia, ja niissä käsiteltiin kaikki kolme aihetta. Esikoululaisten raadit kestivät 2 x 30 minuuttia, ja lyhyemmän keston takia niissä käsiteltiin vain Lapsiystävällinen kunta -työn tavoitteet sekä Ravilaakson taideleikkipuisto. Raadissa kokeiltiin erilaisia menetelmiä lasten ikätason ja taidot huomioon ottaen. Vitosten kanssa kokeiltiin argumentointiharjoitus, jossa pienryhmät perustelivat vuorollaan toisilleen Lapsiystävällinen kunta -työn tavoitevaihtoehtoja ja lopulta äänestivät suosikistaan. Ravilaakson taideleikkipuistoa ideoitii piirtäen ja kirjoittaen, ja lastenkulttuurifestivaalia ideoitii yhdessä keskustellen ja vastaamalla kyselylomakkeeseen. Esikoululaisten kanssa kokeiltiin myös saduttamista, ja Lapsiystävällinen kunta -tavoitteista äänestettiin ”jaloillaan” siirtymällä oman suosikin kuvasymbolin luokse musiikin tahdissa. Kaikki lapset saivat osallistumisestaan pienen kiitoslahjan ja diplomin. Toukokuussa 2023 lasten raatiin osallistuneille lapsille ja heidän vanhemmilleen välitettiin opettajien välityksellä tiedote, kuinka lasten raadissa keskustellut hankkeet olivat edenneet ja kuinka lasten näkemykset oli otettu niissä huomioon.

Kuten lasten vaikuttamispäivässä, myös lasten raadin suunnittelussa osallistettiin ryhmien opettajia, poikkihallinnollisesti kaupungin eri toimialoja, Lapsiystävällinen kunta -koordinaattoria ja yhteisöpedagogia. Kokeilun jälkeen lapsilta, opettajilta ja kokeilussa mukana olleelta kaupungin henkilöstöltä kerättiin palaute, jonka perusteella arvioitiin lasten raadin ja sen osallistamismenetelmien toimivuutta ja kerättiin kehittämisideoita jatkoa varten. Kaupungin henkilöstö sai myös itse arvioida omaa toimintaansa kokeilussa. Kokeiluun osallistuneiden opettajien ja kaupungin henkilökunnan kesken järjestettiin kokeilun jälkeen lopputilaisuus, joissa keskusteltiin kokeilusta, käytiin yhdessä läpi lasten ja sidosryhmän antamaa palautetta, ja ideoitii lasten raadin tulevaa vuotta.

Isolahden koulun erityisoppilaiden tilaraati

Lapsille suunnattujen osallistamistoimien ohessa halusimme edistää myös erityislasten osallistumista. Selvitimme koulutoimenjohtajalta olisiko kaupungilla jokin ajankohtainen aihe, joka koskettaisi erityisesti erityislapsia ja johon he voisivat vaikuttaa. Sopiva aihe löytyi heti: Isolahden koulun erityisen tuen oppilaiden määrät ovat kasvussa, ja koulussa tehdään vuonna 2023 tilatarveselvitystä, jonka tavoitteena on uudisrakennuksen rakentaminen koulun tontille. Uusiin tiloihin siirtyvät vaativan erityisen tuen sekä luokkamuotoisen erityisopetuksen luokkia. Uusien koulutilojen suunnittelussa olisi tärkeää kuulla itse tilojen käyttäjiä, eli Isolahden koulun lapsia ja nuoria. Tapasimme Isolahden koulun vararehtorin kanssa, ja syntyi päätös järjestää lasten tilaraati, jossa luokkamuotoisen erityisopetuksen lapset ja nuoret osallistuvat

uusien tilojen ideoimiseen. Järjestimme kaksi raadin suunnittelutapaamista Isolahden koulun vararehtorin ja erityisopettajan kanssa. Yhteiskehittämisellä varmistettiin, että lasten erityistarpeet otetaan huomioon raadin toteutuksessa, ja että kokemuksesta tulee mukava ja innostava lapsille.

Tilaraati järjestettiin 19.4.2023 keskustelevana työpajana Isolahden koululla luokkamuotoisen erityisopetuksen oppilaiden kanssa. Raatiin osallistui yhteensä 8 erityisoppilasta 6.–9.-luokilta. Raadissa pohdittiin tiloja paitsi erityisoppilaiden itsensä näkökulmasta, myös vaativan erityisen tuen lasten näkökulmasta. Vaativan erityisen tuen lapsia on haastavampaa osallistaa, sillä he eivät itse pysty samalla tavalla ilmaisemaan omia toiveitaan. Tilaraadissa keskusteltiin opettajien ja erityisoppilaiden kanssa myös vaativan erityisen tuen lasten tarpeista uusille tiloille.

Oppilailta selvitettiin, 1. Mitä hyvää on nykyisissä tiloissa, 2. Onko näissä tiloissa jotain, mikä ei toimi, ja 3. Mitä täydellisissä tiloissa voisi olla. Näiden kysymysten kautta pohdittiin luokkatiloja, auloja, vessoja, piha-alueita, ym. koulun tiloja. Oppilaita pyydettiin aluksi katselemaan rauhassa ympärilleen ja miettimään kysymyksiä itsekseen. Sitten kysymyksistä keskusteltiin niin, että kuka tahansa sai kertoa vastauksensa ja ideansa, joita muut saivat myös kommentoida. Keskustelua tuli hyvin ja oppilailla oli paljon ideoita. Ideoinnin sytykkeeksi katseltiin myös kuvia muiden erityiskoulujen tilaratkaisuista esimerkiksi Niittyvillan koululta Seinäjoelta sekä Valteri-koulu Ruskiksesta Helsingistä. Vaikka tilaraati järjestettiin ensisijaisesti lapsille, niin keskustelujen aikana myös erityisopettajat osallistuivat tilojen pohdintaan lasten kanssa. Tilaraadista tehtiin raportti, johon lasten ja opettajien ideat koottiin erilleen toisistaan, ja se toimitettiin Isolahden koulun tilatarvetyöryhmälle.

Kokeilu 4. Student Second Hand

Asukasenerginen Vaasa -hankkeessa tarjottiin haaste opiskelijoille, miten he edistäisivät kestävästä kaupunkielämästä Vaasassa. Vaasan yliopiston ylioppilaskunta eli VYY tarttui haasteeseen ideoimalla kaikkien korkeakouluopiskelijoiden yhteisen Student second hand -kirpputoritapahtuman. Tapahtumaa sponsoroivat Asukasenerginen Vaasa -hanke ja se järjestettiin Kulttuuritalo Fannyssa 4.4.2023 klo 14-18. Tapahtumassa kävi yhteensä noin 50 kävijää.

Syntyneet opit ja esiin nousseet haasteet

Viljelylaatikkopuutarhan kokeilun tuloksia tarkasteltiin palautekyselyiden avulla. Viljelijöistä 17 henkilöä vastasi palautekyselyyn, ja heistä 12 oli kotouttamispalveluiden asiakkaita. 71 prosentilla vastaajista oli aikaisempaa viljelykokemusta, 29 % oli ensikertalaisia. Kaikki vastanneet olivat sitä mieltä, että viljelykoulutukset olivat mielenkiintoisia ja niistä oli hyötyä viljelyn aikana. Viljelijät kertoivat oppineensa koulutuksissa mm. kasvien suomenkielisiä nimiä, millainen Suomen viljelykausi on, ja mitkä kasvit sopivat Suomen ilmastoon. Suurin osa vastanneista kertoi kokeilun lisänsen heidän kiinnostustaan biojätteen kierrättämiseen sekä oman ruuan kasvattamiseen.

Jos vastasit kyllä, kerro lyhyesti mitä hyvää viljelylaatikkopuutarha on antanut.

En ostanut mitään vihanneksia kaupasta. Oli helppoa saada laatikosta.

Huomio, onnistuneen vihanneksen jälkeen laatikossa

Kaikki mitä laitot maahan saat, voi käyttää syömiseen

Kansainvälisiä vuorovaikutuksia

Lasten kanssa yhteistä puuhaa ja iloa seurata istutusten kasvua

Oli hauskaa kasvattaa, mutta valitettavasti puutarha oli liian pieni

On tuntunut kuin kotona, mutta olisimme toivoneet isompaa viljelyalaa

Opin paljon asioita, kuten monenlaisia vihanneksia

Sain uuden kokemuksen esim. miten Suomessa viljely eroaa Zambiassa viljelystä

Se on hyvää, saada laatikko ja siemenet

Syömistä

Tomaattia, sipulia

Tutustuminen uusiin ihmisiin

Kuva 9. Poiminta vuoden 2022 viljelijäpalautteiden vastauksista.

Vastanneista 82 % (14 henkilöä) oli sitä mieltä, että laatikkoviljely toi heidän elämäänsä jotain hyvää. Puutarhan tuomina mukavina asioina mainittiin esimerkiksi itse kasvatetut vihannekset, uusiin ihmisiin tutustuminen ja kansainvälinen vuorovaikutus, sekä yhteinen tekeminen lasten kanssa. Lisäksi 76 % vastaajista oli sitä mieltä, että laatikkopuutarha on hyvä kohtaamispaikka, ja yli puolet kertoi sen lisänsen Ristinummen viihtyisyyttä. Viljelytoiminta auttoi maahanmuuttajien kotoutumista Suomeen (83 % maahanmuuttajista oli tätä mieltä). 58 % maahanmuuttajista kertoi myös oppineensa puutarhatoiminnassa suomen kieltä. Viljelijöiltä saatiin kyselyn kautta myös arvokkaita kehittämisideoita, esimerkiksi penkkejä ja kukkivia kasveja laatikoiden yhteyteen pölytyksen varmistamiseksi. Puutarhan uudella kaudella 2023 nämä ideat on toteutettu.

Yhteensä 9 yhteistyökumppania Stormossenilta, Settlementiltä, 4H-yhdistykseltä ja Vaasan kaupungin toimialoilta vastasi viljelylaatikkokokeilun sidosryhmän palautekyselyyn. Vastaajat olivat pääosin tyytyväisiä kokeiluun ja heistä 89 % oli sitä mieltä, että heidän vastuunsa kokeilussa oli sopiva. Kaikkien vastaajien mielestä kokeilu innostaa heitä osallistumaan poikkihallinnolliseen yhteistyöhön myös jatkossa. Parantamisen varaa tunnistettiin puutarhasta ulospäin viestimisessä ja erityisesti ristinummelaisten

tavoittamisessa. Viljelylaatikkokeilun tapahtumissa viljelijäryhmän monikielisyys toi yhteisestä keskustelusta haasteellista, ja usean eri kielen samanaikainen tulkkaus aiheutti tapahtumiin paljon hälinää. Jatkossa viljelylaatikkopuutarhan markkinoinnissa tulee kiinnittää erityistä huomiota suomenkielisen väestön tavoittamiseen.

*”Mä tykkäsin kun me saatiin valita ja palkinnot oli kivoja.”
- Erään esikoululaisen mielipide lasten raadista*

Lasten vaikuttamispäivästä ja lasten raadista kerättiin lasten palaute Webropol-alustalla kokeilujen jälkeen. Esikoululaiset vastasivat kyselyyn paperisena opettajan avustuksella. Lasten raatiin osallistuneista 5.-luokkalaisista 15 (noin puolet) vastastasi palautekyselyyn. Heistä 80 % mielestä lasten raatiin oli mukava osallistua. 80 % vastanneista vitosluokkalaisista koki tärkeäksi, että lapset voivat osallistua Vaasan kaupungin asioihin lasten raadissa. 87 % mielestä lasten raadissa puhuttuja asioita oli helppo ymmärtää. Toisaalta vastanneista vain 27 % oli kiinnostunut osallistumaan vastaavaan raatiin jatkossa, 20 % ehkä.

Esikoululaisista lasten raadin palautekyselyyn vastasi 27 lasta. 85 % vastanneista esikoululaisista oli sitä mieltä, että lasten raati oli mielenkiintoinen. Heistä kuitenkin vain 44 % mielestä raadissa puhuttuja asioita oli helppo ymmärtää. Jatkossa tähän tulee kiinnittää huomiota.

Lasten vaikuttamispäivän palautekyselyyn vastasi 27 lasta. Vastanneista 83 % oli tyytyväisiä vaikuttamispäivään. 63 % mielestä vaikuttamispäivän ohjelma oli mielenkiintoista. 56 % mielestä vaikuttamispäivän aiheita oli helppo ymmärtää. On siis tärkeää varmistaa jatkossa, että lasten osallistamisessa puhutaan lasten ikätasolle sopivalla selkeydellä.

Lasten raadin sidosryhmän palautekyselyyn vastasi 6 mukana ollutta opettajaa ja kaupungin työntekijää. Lasten raati sai heiltä kokonaisarvosanaksi 8,7. Kaikki heistä toivoivat jatkoa raadille, ja vastanneiden mielestä raati teetti heille sopivasti töitä, osa olisi ollut jopa valmis työskentelemään enemmänkin. Palautteen mukaan lasten raati toi kaupunkisuunnitteluun lisää vuorovaikutusta erilaisten ihmisryhmien kanssa ja raadin kautta kaupungin kehittäminen tulee tutummaksi lapsille. Sidosryhmäpalautteen mukaan oli hyvä, että lasten mielipiteitä kysyttiin heitä lähellä olevista asioista. Myös osallistamismenetelmien monipuolisuus mainittiin hyvänä asiana - keskustelut sopivat rohkeammille, ja toiset lapset taas ilmaisevat itseään paremmin itsekseen esim. kirjoittamalla tai piirtämällä. Toisaalta raatiin toivottiin lisää aikaa, mutta sen kesto ei kuitenkaan haluttaisi pidentää. Voi olla siis tarpeen karsia raadissa käsiteltäviä aiheita. Raatiin toivottiin jatkossa myös eri-ikäisiä lapsia, sillä lasten tarpeet ja toiveet muuttuvat nopeasti eri ikäkausittain.

”Emme vain lukeneet kirjasta Suomen hallintorakenteesta, kuntien hallinnosta, demokratiasta ja vaikuttamisesta vaan lapset saivat itse olla osallisena antamassa oman panoksensa kaupungin päätöksentekoon. Lasten raati toi kirjan tekstin ja

*opiskeltavan asian oppilaiden arkeen.”
- Poiminta opettajan palautteesta lasten raadista*

Lasten vaikuttamismallien toiminnalliset toteutustavat saivat paljon kiitosta opettajilta, mutta samasta syystä niitä on myös melko työlästä toteuttaa. Henkilöstöressurssien niukkuudesta johtuen lasten vaikuttamispäivän ja lasten raadin osallistujamäärää ei todennäköisesti voida kasvattaa lähiaikoina, vaikka niihin mielellään haluttaisiin mukaan enemmän lapsia.

Asukasenerginen Vaasa -hankkeen kokeilujen perusteella kaupungin, yhdistysten ja yritysten yhteistyöllä toteutetut kestävämmän kaupungin kokeilut voivat parhaimmillaan onnistua hyvin ja hyödyttää kaikkia, kun aihe on siihen osallistuville tärkeä. Poikkihallinnolliselle kestävästä kehityksestä ja asukasosallisuutta edistävälle yhteistyölle on selkeästi tarvetta, ja hankkeen kokeiluille oli helppoa löytää yhteistyökumppaneita. Eri toimialojen henkilöstöillä on paljon kiinnostusta toteuttaa ja oppia lisää asukkaiden osallistamisesta. Poikkihallinnollisella yhteistyöllä voidaan saada erinomaisia tuloksia, kunhan yhteistyötä johdetaan selkeästi, kaikkien osapuolten roolit ovat selkeät ja niihin sitoudutaan omien resurssien sallimissa puitteissa. Parhaimpia kestävästä kehityksestä edistäviä innovaatioita saadaan aikaiseksi, kun ideointiin, suunnitteluun ja toteutukseen osallistetaan alusta asti monipuolisesti erilaisia viiteryhmiä.

Poikkihallinnollisesti toteutettujen asukasosallisuuskokeilujen juurruttaminen kannattaa ottaa tietoiseen pohdintaan ja tunnusteltavaksi pian kokeilun alusta lähtien, ja pitää keskustelua pinnalla koko kokeilun ajan. Näin hankkeessa pystyttiin jo melko varhaisessa vaiheessa sanomaan, kuinka kokeilujen mahdollinen vakiinnuttaminen voisi tapahtua, ja ketkä voisivat ottaa toiminnan vastuulleen jatkossa.

Poikkihallinnollinen yhteistyö toi myös omat haasteensa. Palautekyselyn perusteella osalla yhteistyöhön osallistuneista kaupungin henkilöistä oli epäselvyyttä heidän rooleistaan kokeiluissa. Myös joillakin toimialoilla henkilöstöressurssien niukkuus vaikutti rooleihin ja tehtäviin sitoutumiseen, vaikka niistä sovittiin selkeästi kokeilun alussa. Yhdistykset ovat olleet yhteistyöstä hyvin innostuneita, mutta rooleihin sitoutumisessa ja henkilöstöressurssien riittävydessä oli sielläkin haasteita. Mainituista haasteista selvittiin hankkeen aikana, mutta kokeilujen vakiintumiseen voi tuoda riskejä henkilöstön vaihtuvuus ja poissaolot.

Hankkeen lopputapahtuma oli tarkoitus järjestää Vaasan Energy Week -tapahtuman yhteydessä. Ajatuksena oli, että Vaasan vahvaan energiapäätöksentekiprofiiliin kytkettäisiin asukastulkinta hankkeen kautta. Energy Weekin tapahtumajärjestäjät eivät kuitenkaan katsoneet hanketta sopivaksi tapahtuman profiiliin, eikä yhteistyö onnistunut. Nopealla aikataululla hanketta ja sen tuloksia esiteltiin kaikille vaasalaisille avoimessa Student Second Hand -tapahtumassa sekä kaupungin sisäisessä henkilöstö- ja esihenkilöinfossa.

Miten kestävyuden eri ulottuvuudet yhdistyvät kokeilussa

Hankkeessa yhdistyvät YK:n Agenda 2030 kestävä kehityksen tavoitteet 10. Eriarvoisuuden vähentäminen, 11. Kestävät kaupungit ja yhteisöt, sekä 12. Vastuullista kuluttamista.

- Laatikkopuutarhan multa on kierrätetty kompostoimalla vaasalaisten biojätteistä, tukien kiertotalouden periaatteiden mukaista ravinnekiertoa.
- Laatikkopuutarhan kierrätysinfo ja opiskelijoiden kirpputoritapahtuma lisäävät asukkaiden ympäristötietoutta ja kannustavat asukkaita kierrättämään.
- Kaupunkipuutarha edistää kaupunkiluonnon moninaisuutta. Puutarha ja sen viereen istutetun pienniityn kukkivat kasvit ja hyönteishotellit tarjoavat pölyttäjäille ravintoa ja suojaa.
- Lähiviljelyllä voidaan pienentää ruuantuotannosta koituvia päästöjä ja myrkyjä. Kasvisruoka on liharuokaa kestävämpää, ja omien kasvien viljely voi lisätä kasvien osuutta ruokavaliassa.
- Ulkona luonnossa oleskelu ja puutarhanhoito edistävät molemmat tutkitusti hyvinvointia.
- Yhteisöviljelyllä voidaan tukea maahanmuuttajien kotoutumista uuteen asuinpaikkaan.
- Viljelylaatikot ovat taloudellisesti ja kielellisesti saavutettavia tukien näin haavoittuvaisemmassa asemassa olevien henkilöiden harrastemahdollisuuksia.
- Isolahden oppilaiden tilaraati vahvisti erityislasten ja -nuorten vaikuttamismahdollisuuksia omaan kouluympäristöönsä.
- Lasten raadilla ja Lasten vaikuttamispäivällä edistetään Vaasan lasten vaikuttamismahdollisuuksia heitä koskeviin asioihin.

Tulosten hyödyntäminen ja vaikutukset

Kokeiluissa kehitettyjä toimintamalleja ja niiden tuloksia on onnistuttu juurruttamaan kaupungin ja Vaasassa toimivien yhdistysten toimintaan.

Lasten vaikuttamispäivä ja lasten raati on kirjattu Vaasan Lapsiystävällinen kunta -toimintasuunnitelman toimenpiteisiin alkuvuodesta 2023. Lasten vaikuttamispäivä järjestetään seuraavan kerran lokakuussa 2023, ja Lasten raatia suunnitellaan taas kevättalvelle 2024. Molempien mallien koordinoinnista vastaa hankkeen jälkeen Vähänkyrön aluepalveluiden hanketyössä sekä Tervajoen koulun opettajan toimiva Helena Alanen. Koululuokat on jo rekrytoitu tulevalle kierrokselle, ja kaksi hankettakin on jo tiedossa, joihin lapset pääsevät

vaikuttamaan. Lasten osallistumiskokeiluissa kertynyt tieto on tavoittanut kaupungin työntekijöitä ja poikanut lisää sisäistä verkostoitumista, uusia osallistamistoimia, kokemusten vaihtoa ja sparrausta. Esimerkiksi Alkulan alueen kaavoitusta toteuttava kaupungin kaavoitusarkkitehti hakeutui juttusillemme, sillä hän kaipasi vinkkejä lasten osallistamisesta kaavoitustyöhön.

Ristinummen viljelylaatikopuutarha jatkaa elämäänsä asuinalueen vihreänä olohuoneena. Positiivisten viljelijäpalautteiden ja hankekumppaneiden innostuneen sitoutumisen myötä toiminta päätettiin vakiinnuttaa Vaasan Setlementtiyhdistyksen päävastuulle. Puutarhan välttämättömiin ylläpitokustannuksiin Setlementti voi hakea vuosittaista avustusta 500 euroon asti Vaasan kaupungin osallistumisohjelman budjetista. Vaasan kaupungin kotouttamispalvelut jatkavat puutarhan yhteistyökumppanina tarjoten omille asiakkailleen mahdollisuuden tulkattuun viljelyharrastukseen. Vaasan monikulttuurisuusneuvosto lisäksi sponsoroi jatkossa taimet ja siemenet kotouttamispalveluiden asiakkaille. Kyläkeskus Kultanummella järjestetään syksyisin Ristinummi-päivä, jossa myös viljelylaatikopuutarhaa esitellään alueen asukkaille, mikä tulee lisäämään puutarhan tunnettavuutta alueella.

Opiskelijoiden *Student Second Hand* -kirpputoritapahtuman jatkamisesta on myös alustavasti keskusteltu Vaasan yliopiston ylioppilaskunnan (VYY:n) kanssa. Lopullinen päätös tapahtuman jatkosta on oppilaskunnan seuraavan hallituksen käsissä. Vuoden 2023 VYY:n hallituksen kanssa on sovittu, että jos tuleva hallitus haluaa jatkaa tapahtumaa, voisi tapahtumarahoitusta hakea Vaasan kaupungilta.

TAVOITTEET	TOIMENPITEET	MITTARIT	TULOKSET
<p>1. Kaupungin kestävyystyö on asukaslähtöistä ja osallistuvaa</p>	<ul style="list-style-type: none"> Toteutettiin asukkaiden toivoma viljelylaatikkopuutarha Luotiin Lasten raati ja Lasten vaikuttamispäivä -mallit, joiden avulla lapsia osallistetaan kaupungin päätöksentekoon ja suunnitteluun Mahdollistettiin opiskelijoiden ideoima kirpputoritapahtuma 	<p>Mittari 1: Tavoitetut henkilöt / tapahtumiin osallistuneiden määrä</p> <p>Mittari 2: Osallistujapalaute</p>	<ul style="list-style-type: none"> 21 viljelijää, joista 12 kotouttamispalveluiden asiakkaita (vuonna 2023 20 viljelijää) 4 puutarhan tapahtumaa, joihin osallistui 22-28 henkilöä per tapahtuma 76 lasta mukana osallistavan päätöksenteon kokeiluissa 5 kaupungin projektia, joihin lapsia osallistettiin Noin 50 osallistujaa kirpputoritapahtumassa
<p>1.1 Erityisesti sellaisten asukasryhmien osallisuus lisääntyy, joiden osallistumisessa on haasteita</p>	<ul style="list-style-type: none"> Puutarhan tapahtumat tulkattiin maahanmuuttajille Lasten vaikuttamismahdollisuuksia lisätään heidän ikätasoiheen sopivilla menetelmillä Lasten tilaraati järjestettiin erityistä tukea tarvitseville Isolahden koulun lapsille 	<p>Mittari 2: Osallistujapalaute</p>	<ul style="list-style-type: none"> Puutarhatoimintaan osallistuminen tuki maahanmuuttajien kotoutumista
<p>2. Poikkihallinnollinen yhteistyö vahvistuu kestäväen kehityksen päätöksenteossa ja osallisuuden kehittämisessä.</p> <p>2.1 Myös kaupungin, yhdistysten ja yritysten välinen yhteistyö lisääntyy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Kolme poikkihallinnollisesti toteutettua kokeilua Sisäinen tiedottaminen kokeiluista mm. intranetissä, henkilöstö- ja esihenkilöinfossa ja monikulttuurisuus-neuvostossa. Toimialojen, yhdistysten ja yritysten osallistaminen kokeilujen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. 	<p>Mittari 3: Yhteistyökumppaneiden palaute</p> <p>Mittari 4: Poikkihallinnollisuuden johtaminen ja konkreettinen ilmeneminen</p>	<ul style="list-style-type: none"> Poikkihallinnollinen yhteistyö koettiin tarpeelliseksi ja toimivaksi, ja sitä halutaan toteuttaa jatkossakin. Kokeiluja esiteltiin 250:lle kaupungin henkilöstölle Kokeilujen mallit on vakiinnutettu poikkihallinnollisena yhteistyönä.

Hankeosapuolten roolit hankkeessa

Ristinummen viljelylaatikkoprojektissa Vaasan Setlementtiyhdistys otti puutarhan emännöintiroolin niin, että puutarha perustettiin heidän Kyläkeskuksen tontilleen ja päävastuu puutarhan pyörittämisestä, viljelijöiden rekrytoimisesta ja tapahtumajärjestämisestä siirtyi kokeilun ensimmäisen vuoden jälkeen hankkeelta asteittain heille. Setlementin vastuuhenkilö on Kyläkeskus Kultanummen vastaava ohjaaja Päivi Vauto. Kotouttamispalveluiden vastuulla oli puutarhan mainostaminen heidän asiakkailleen, heidän rekrytointinsa, sekä tulkkien hankkiminen. Kotouttamispalveluiden vastuuhenkilö on kotouttamisvastaava Tiina Reini. Keväällä 2023 hanke auttoi Setlementtiä ja Kotouttamispalveluita puutarhan uuden kauden aloittamisessa, mutta varsinainen vetovastuu siirtyi jo Setlementille. Vaasan 4H-yhdistykseltä palkattiin viljelykouluttajat Salme Mänty ja Raija Rintakallio. Kaupungin viheralueyksikkö auttoi puutarhan käytännön suunnittelussa, ja heiltä tilattiin myös puutarhan perustamistyöt ja kastelusaavien täyttö. Yrityskumppani Stormossenin rooli oli tuottaa laadukasta ja kestävästi tuotettua kompostimultaa puutarhalle, ja heiltä tuli myös ympäristökouluttaja Maija Hyytinen pitämään biojätteen kierrätysinfoa.

Lasten vaikuttamispäivässä ja lasten raadissa hankkeen suunnittelija kutsui koolle kaupungin toimialoja, opettajia ja varhaiskasvattajia. Kun molempiin kokeiluihin valittiin hankkeet, joihin lapsia haluttiin osallistaa, niin hankkeista nimitettyjen vastuuhenkilöiden tehtävänä oli rajata selkeät kysymykset, joihin lasten näkemyksiä kerättäisiin. He saivat miettiä sopivia toteutustapoja lasten kuulemiselle, mutta niitä mietittiin ja kehitettiin myös yhteisissä kokouksissa. Onkilahdenpuiston hanke, Ravilaakson hanke ja Lapsiystävällinen kunta -vastuuhenkilöt tulivat myös paikan päälle kokeiluihin ohjaamaan lasten osallistamistoimia omille hankkeilleen.

Lasten vaikuttamiskokeiluihin osallistuivat Onkilahden yhtenäiskoulun opettaja Sari Saari ja Vikingan koulun opettaja Ann-Cathrin Granqvist, sekä Pikku Kasarmin esikoulun opettajat Katja Jokiaho ja Annette Kronman. Opettajien ja varhaiskasvattajien rooli oli osallistua lasten vaikuttamispäivän ja lasten raadin suunnitteluun, orientoida ryhmiään tuleviin kokeiluihin, avustaa kokeilujen toteutuksessa, sekä toteuttaa palautekyselyt ryhmillään kokeilujen jälkeen. Lasten vaikuttamispäivää varten alakoulunopettajat toteuttivat kuntapäätöksentekoa käsittelevän ennakkotehtävän oppilaidensa kanssa yhteiskuntaopin tunnilla, kytkien sen yhteiskuntaopin opetussisältöihin. Opettajat myös kiersivät luokkiensa kanssa kehitettävää Onkilahdenpuiston aluetta ennen Lasten vaikuttamispäivää. Lasten raatia varten opettajat ja varhaiskasvattajat toteuttivat ryhmillään myös Lapsiystävällinen kunta -ennakkokyselyn.

Opiskelijoiden *Student Second Hand* -kirpputoritapahtumassa Vaasan yliopiston ylioppilaskunnan rooli oli ideoida kestävää kaupunkielämää edistävä tempaus ja hoitaa sen pääjärjestelyt. Asukasenerginen Vaasa -hanke tuki ylioppilaskuntaa idean jatkokehittämisessä, sponsoroitapahtumaa ja auttoi käytännön järjestelyissä, kuten tilavarauksissa.

Toteutettu hankeviestintä

Sisäinen viestintä

- Hankkeessa kehitetyt lasten vaikuttamismallit esiteltiin koko kaupungin henkilöstölle henkilöstö- ja esihenkilöinfossa 27.3.2023. Lisäksi hankkeen kokeiluja on esitelty mm. kuntatekniikan johtoryhmässä, rehtoriverkostossa ja monikulttuurisuusneuvostossa.
- Kaupungin intranetissä julkaistiin kaksi tiedotetta lasten raadista:
 - ”Hyödynnä lasten näkökulmia, mielipiteitä ja ideoita työssäsi!” (10.1.2023)
 - ”Lasten raati käynnistyi: hyödynnä lasten näkökulmia, mielipiteitä ja ideoita työssäsi!” (17.4.2023)
- Kaupungin intranettiin luotiin pysyvä ”Lasten vaikuttaminen”-sivu, josta löytyy tietoa lasten raadista ja lasten vaikuttamispäivästä, sekä ohjeet kuinka kaupungin henkilöstö voi tuoda aiheitaan niihin.

Ulkoinen viestintä

- Hankkeelle perustettiin nettisivut alkuvuodesta 2022: www.vaasa.fi/asukasenerginen-vaasa
- Hankesivuille julkaistiin hankekumppaneiden blogikirjoituksia:
 - [Biojätteen uusi elämä - Ristinummen viljelylaatikkopuutarhan mullan tarina](#) (6.9.2022)
 - ["Ihminen ei voi elää ilman viljelyä!" Laatikkoviljelystä tukea kotoutumiseen](#) (7.9.2022)
- Kaupungin viestintäyksikön kanssa julkaistiin useita kaupungin tiedotteita hankkeen kokeiluista
 - [Ristinummen kaupunkipuutarhasta tulee asukkaiden viherkeidas](#) (Vaasan kaupunki, 25.5.2022)
 - [Ristinummen kaupunkipuutarhassa vietettiin ensimmäistä sadonkorjuuta](#) (Vaasan kaupunki, 29.8.2022)
 - [Viidesluokkalaiset valloittivat valtuuston](#) (Vaasan kaupunki, 5.12.2022)
 - [Lasten mielipiteillä on merkitystä: Vaasassa testataan lasten raatia](#) (Vaasan kaupunki, 10.1.2023)
 - [Lapset haluavat maauimalan ja lisää maksuttomia harrastuksia](#) (Vaasan kaupunki, 30.3.2023)
 - Isolahden koululaiset pääsivät osallistumaan uusien tilojen suunnitteluun (julkaistavana)
- Hankeviestintää toteutettiin myös sosiaalisessa mediassa Vaasan kaupungin Facebookissa ja Instagramissa. Viljelylaatikkopuutarhasta tiedotettiin jakamalla julisteita Ristinummen ja Vaasan keskustan keskeisille paikoille, ilmoittamalla Vaasa-lehdessä, sekä Vaasan Setlementtiyhdistyksen kanavissa.
- Opiskelijoiden kirpputoritapahtumasta ilmoitettiin Vaasa-lehdessä, Ilkka-Pohjalaisessa, Lifti-paikallisbussien mainostauluilla, sekä Vaasan korkeakoulujen eri viestintäkanavissa.

Hankkeesta muualla kirjoitettua

- [Ristinummelle rakennetaan kiertotaloutta edistävä viherkeidas](#) (Yle uutiset, 25.5.2022)
- [Suzan och Ajala odlar lök, morötter och nya vänskaper – "Det får mig att minnas hur det var hemma"](#) (Vasabladet, 26.5.2022)
- [Asukkaiden oma idea toteutuu – Ristinummelle perustetaan viljelylaatikoista puutarha](#) (Ilkka-Pohjalainen, 27.5.2022)
- [Kristal Talento rentoutuu keskellä Ristinummen lähiötä – Syksyllä maistellaan laatikkopuutarhan satoa](#) (Ilkka-Pohjalainen, 5.6.2022)
- [Låddoling i Korsnäståget är bara början – så här fortsätter Invånarenergiska Vasa](#) (Vasabladet, 31.7.2022)
- [Lasten mielipiteitä mukaan Vaasan kaupungin päätöksentekoon – Vaasa testaa lasten raatia](#) (Yle Uutiset, 17.1.2023)
- [Vaasassa testataan lasten raatia](#) (Pohjankyrö)
- [Lapset ja nuoret vaikuttavat lapsiystävällisessä kunnassa](#) (Ympäristökasvatus-lehti, 2022)
- ["Aina kun jotain tarvitsen, katson ensin, löydänpö sen kirpparilta " – Pintamuoti ei ole muodissa, selvisi opiskelijoiden kirppistapahtumassa](#) (Ilkka-Pohjalainen, 4.4.2023)
- [Studeringe vårstädade garderoberna på eget loppis – "Evenemanget får en stor tumme upp"](#) (Vasabladet, 4.4.2023)

Linkit

Asukasenerginen Vaasa -hanke: www.vaasa.fi/asukasenerginen-vaasa

Ympäristöministeriön Kestävä kaupunki –ohjelma: <https://kestavakaupunki.fi/ohjelma>

Lajunen, Jarko. 2023. Yhteisöviljely kestävä kaupunkin rakentamisessa: Ristinummen viljelylaatikkopuutarha. Opinnäytetyö, Energia- ja ympäristötekniikka, Vaasan ammattikorkeakoulu. <https://www.theseus.fi/handle/10024/792398>

6Aika Circular Hood Food -hanke <https://www.hsy.fi/ymparistotieto/projektit-ja-hankkeet/circular-hood-food/>

Martta-liiton Kasvata ruokaa viljelylaatikossa -opas: https://issuu.com/martta-lehti/docs/kasvata_ruokaa_viljelylaatikossa_issuu

Tampereen kaupungin Vaikuta! -päivät: <https://www.tampere.fi/osallistu-ja-vaikuta/lasten-ja-nuorten-vaikuttaminen/vaikuta-paivat>

V A A S A .

Tampereen kaupungin lasten parlamentti: <https://www.tampere.fi/osallistu-ja-vaikuta/lasten-ja-nuorten-vaikuttaminen/lasten-parlamentti>

Turun kaupungin lasten parlamentti: <https://www.turku.fi/lastenparlamentti>

UNICEF Lapsiystävällinen kunta -malli: <https://www.lapsiystavallinenkunta.fi/>

